

Gammal-svenskar på besök i Göteborg

GÖTEBORG: Maria Malmas har just klättrat ner till ostindiefararens kanondäck och börjat se sig om när fartyget gungar till lite lätt.

Hon fnittrar förtjust:

- Ja krockar som en hone!

Kanske skulle någon i besättningarna på Göteborgs historiska föregångare ha sagt samma sak.

En modern svensk skulle nog ha sagt - möjligen - ty så sa hon, översatt till nutidsmål:

- Jag vaggar som en padda.

Men inte Maria Malmas. Hennes svenska är långt ifrån ny. Modersmålet med anor från stormaktstidens svenskbygder på Dagö i Estland har bevarats i muntlig tradition under mer än 200 års exil i Gammalsvenskby i södra Ukraina.

Under hela Sovjettiden har de firat i maj som dagen då de, efter 9 månaders "dödsmarsch" kom fram till Dnjeprs strand.

Nu är Maria Malmas här tillsammans med tre andra från byn för att i Roma kloster på Gotland fira 75-årsjubileet av en annan dag - Hemkomstens dag den 1 augusti.

Det var nämligen dit de flesta kom 1929. De tidigare självvägande bönderna hade uthärdat det mesta av ryska revolutionens kollektivisering och annat men att Stalin stängde kyrkan och förbjöd de varmt lutheranska Gammalsvenskbyborna att ha präst blev droppen. Nästan alla lämnade byn.

Elsa Utas föräldrar hamnade på Öland. Där föddes hon året därpå.

FAKTA

Liten gammalsvensk parlör

Purka morot
tregoden finträdgården
rigoden köksträdgården
räpsa räfsa
skiffla spade
parachot ångbåt
parthaanka

HISTORISKT MÖTE. I Gammalsvenskbybornas Göteborgsbesök ingick självklart en visit i 1700-talet, då till fots för att skapa sig en ny framtid i Ukraina. Elsa Utas gjorde stora ögon på Göteborgs kanondäck.

- Men det var svårt, säger hon. Föräldrarna brevväxlade med byn och det 31-onde året flyttade vi tillbaka, berättar Elsa.

De säger så, gammalsvenskarna i Ukraina.

Inte år -31 eller 1931 utan 31-onde eller 1931-onde.

- Jag gick i ryska skolan från trettionionde till förtiandra. Sen blev det krig och tyskarna tog oss till Tyskland. Vi kom inte tillbaka förrän det blivit fred. Där gifte jag mig och blev som vi säger "man och källinge". Vi fick fyra barn, arbetade till pensionen, hade det hole bra.

Alltså jättebra.

Tiden i Sverige förnyade språket med ord som bil och flygplan. Men nyare nymodigheter som tv och dator heter "teli" och "kampju-ter".

Maria Malmas föddes i Gammalsvenskby

kaska skyddshjälm
rybelvälling klimpvälling eg smulvälling
karteflar potatis
kodes, konn, hösj? när, var, hur?
stöpa i taska stoppa i fickan
tjuan stolar tjuven stjal